

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ

03 липня 2020 р.

Київ

№ 423-р

Про розгляд справи № 500-26.15/14-20-ДД
про державну допомогу

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет), розглянувши справу № 500-26.15/14-20-ДД про державну допомогу та подання Департаменту моніторингу і контролю державної допомоги про попередні результати розгляду справи від 22.06.2020 № 500-26.15/14-20-ДД/285-спр,

ВСТАНОВИВ:

1. ПОРЯДОК ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДТРИМКУ

- (1) На Портал державної допомоги за реєстраційним номером в базі даних 24455 (вх. № 656-ПДД від 06.11.2019) Управлінням соціального захисту населення Слов'янської міської ради було подано повідомлення про нову державну допомогу (далі – Повідомлення).
- (2) Антимонопольним комітетом України (далі – Комітет) листом від 20.11.2019 № 500-118/02-15130 залишено Повідомлення без руху та запитано додаткову інформацію. Управлінням соціального захисту населення Слов'янської міської ради надано додаткову інформацію до Повідомлення, яка надійшла на Портал державної допомоги за реєстраційним номером у базі даних 25001 (вх. № 727-ПДД від 03.12.2019) та листами з додатковою інформацією від 02.12.2019 № 08-20/5100(вх. від 13.12.2019 № 8-01/14984, від 16.12.2019 № 5-01/15106) та від 11.01.20 № 08-20/124 (вх. від 11.01.2020 № 5-01/313).
- (3) За результатами розгляду Повідомлення розпорядженням державного уповноваженого Антимонопольного комітету України від 29.01.2020 № 02/35-р розпочато розгляд справи № 500-26.15/14-20-ДД про державну допомогу для проведення поглибленого аналізу допустимості державної допомоги для конкуренції. Листом Комітету від 30.01.2020 № 500-118/02-1663 надавачу направлено копію розпорядження від 29.01.2020 № 02/35-р про початок розгляду справи № 500-26.15/14-20-ДД про державну допомогу. На офіційному веб-порталі Комітету опубліковано інформацію про початок розгляду справи про державну допомогу зі зверненням до всіх заінтересованих осіб щодо подання протягом 30 календарних днів вмотивованих заперечень та зауважень щодо надання державної допомоги та іншої інформації у зв'язку з розглядом справи про державну допомогу.

- (4) Комітетом листом від 31.03.2020 № 500-26.15/02-4720 (далі – Запит) було запитано додаткову інформацію для розгляду справи про державну допомогу.
- (5) Управлінням соціального захисту населення Слов'янської міської ради листом від 06.04.2020 № 08-20/1437 (вх. від 08.04.2020 № 5-02/4527) надіслано додаткову інформацію для розгляду справи про державну допомогу (далі – Лист про додаткову інформацію).

2. ВІДОМОСТІ ТА ІНФОРМАЦІЯ ВІД НАДАВАЧА ПІДТРИМКИ

2.1. Надавач підтримки

- (6) Управління соціального захисту населення Слов'янської міської ради (вул. Генерала Батюка, 40, м. Слов'янськ, Донецька область, 84116, ідентифікаційний код юридичної особи 25954290) (далі – УСЗН Слов'янської МР, Надавач).

2.2. Отримувач підтримки

- (7) Комунальне підприємство «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської міської ради (далі – КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР, Підприємство) (вул. Ясна, 34, м. Слов'янськ, Донецька область, 84116, ідентифікаційний код юридичної особи 33244567).

2.3. Мета (ціль) підтримки

- (8) Метою (ціллю) підтримки є:
  - сприяння окремим видам господарської діяльності;
  - створення належних умов для надання населенню, у тому числі пільговій категорії населення, доступних, якісних та безпечних послуг із перевезення тролейбусами з урахуванням потреб осіб з обмеженими фізичними можливостями.

2.4. Очікуваний результат

- (9) Доступність транспортних послуг для усіх верств населення; пріоритетність розвитку міського електротранспорту у місті з підвищеним рівнем забрудненості та курортного регіону; беззбиткова робота перевізника.

2.5. Форма підтримки

- (10) Субсидії та поточні трансферти на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії.

2.6. Підстава для надання підтримки

- (11) Бюджетний кодекс України (далі – Кодекс).
- (12) Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні».
- (13) Закон України «Про міський електричний транспорт».

- (14) Рішення Слов'янської МР «Про затвердження Програми соціального захисту деяких категорій мешканців на території Слов'янської міської ради на 2020 – 2024 роки в межах власних повноважень» від 20.12.2019 № 11-LXXVI-7.

2.7. Обсяг підтримки

- (15) Загальний обсяг підтримки – 75 000 000грн.
З них:
- 2020 рік – 15 000 000 грн;
- 2021 рік – 15 000 000 грн;
- 2022 рік – 15 000 000 грн;
- 2023 рік – 15 000 000 грн;
- 2024 рік – 15 000 000 грн.

2.8. Тривалість підтримки

- (16) з 01.01.2020 по 31.12.2024.

3. ПОЄДНАННЯ ФОРМ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ

- (17) Рішенням Комітету від 17.01.2019 № 22-р визнано, що підтримка у формі субсидії та поточних трансфертів на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, а саме: виплату заробітної плати, сплату податків і зборів на заробітну плату та оплату спожитої електроенергії, що виділяються на підставі рішення Слов'янської міської ради від 29.12.2014 № 9-LXXI-6 «Про затвердження Програми соціального захисту деяких категорій мешканців на території Слов'янської міської ради на 2015 – 2019 роки в межах власних повноважень» (зі змінами) та Закону України «Про міський електричний транспорт» комунальному підприємству «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської міської ради на період з 01.01.2019 по 31.12.2019 у сумі 11 473,8 тис. грн, **не є державною допомогою** відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».
- (18) Рішенням Комітету від 11.06.2019 № 417-р визнано, що державна підтримка у формі капітальних трансфертів на придбання трьох тролейбусів, в тому числі один з опцією автономного ходу, що виділяються на підставі проекту «Програми виділення фінансової підтримки комунальному підприємству «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської міської ради на 2019 – 2024 роки» та Закону України «Про міський електричний транспорт» комунальному підприємству «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської міської ради на період з 03.07.2019 по 30.06.2024 у сумі 28 836,9 тис. грн, **не є державною допомогою** відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

4. ІНФОРМАЦІЯ, ОТРИМАНА ПІД ЧАС РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

- (19) Відповідно до пункту 1.7Статуту КП «Слов'янське тролейбусне управління»,затвердженого рішенням виконкому Слов'янської МР від 16.02.2005 № 102 (далі – Статут),основною метою створення підприємства є здійснення господарської діяльності для задоволення потреб населення міста в отриманні якісних послуг шляхом надання платних та безкоштовних послуг по перевезенню пасажирів

міським електричним транспортом та автотранспортом, здійснення іншої господарської діяльності не забороненої чинним законодавством.

- (20) Відповідно до інформації, наданої Надавачем, Підприємство зобов'язане здійснювати перевезення пасажирів тролейбусами навіть за умови збитковості, оскільки встановлені тарифи на послуги з перевезення пасажирів міським електротранспортом не забезпечують необхідного рівня доходності, а отже, за нормальних ринкових умов такі послуги не могли б надаватися суто на комерційній основі без державної підтримки, яка полягає в компенсації різниці між отриманими доходами підприємства та актуальними витратами пов'язаними з наданням послуг громадського пасажирського транспорту, яка надається згідно з чинним законодавством України у вигляді субсидії та поточних трансфертів підприємствам, як компенсаційні виплати на пільговий проїзд електротранспортом окремим категоріям громадян, пільги яким гарантовано державою.
- (21) УСЗН Слов'янської МРв Повідомленні зазначено, що до Слов'янської МР не надходили пропозиції від інших підприємств щодо можливості надання послуг з перевезень міським електротранспортом.
- (22) Також, згідно з Повідомленням КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР не має ліцензії на надання послуг з внутрішніх/міжнародних перевезень пасажирів автобусами, Підприємство не бере участі в конкурсах на надання послуг з перевезення пасажирів громадським транспортом, що проводяться за межами території компетентного місцевого органу влади та не обслуговує міські, приміські, міжміські та міжобласні маршрути загального користування.
- (23) Згідно із статтею 11 Закону України «Про міський електричний транспорт» між Слов'янською МР та КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР щороку укладається договір про організацію надання транспортних послуг з перевезень міським електричним транспортом (типова форма договору затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2012 року № 1045). Перевезення пасажирів КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР здійснює у межах міста Слов'янськ.
- (24) З метою запобігання витрачання державних коштів (компенсаційних витрат) на інші види господарської діяльності КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР було відкрито окремі банківські рахунки в державному банку «Ощадбанк», а кошти отримані, як компенсаційні виплати спрямовуються виключно на виплату заробітної плати та податків і обов'язкових платежів до бюджету.

5. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

- (25) Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» (далі – Закон) державна допомога суб'єктам господарювання (далі – державна допомога) – підтримка у будь-якій формі суб'єктів господарювання за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів, що спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції, створюючи переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності.
- (26) Отже, державна підтримка є державною допомогою, якщо одночасно виконуються такі умови:
- підтримка надається суб'єкту господарювання;
  - державна підтримка здійснюється за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів;

- підтримка створює переваги для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності;
  - підтримка спотворює або загрожує спотворенням економічної конкуренції.
- (27) Відповідно до частини першої статті 6 Закону державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надається для цілей, зокрема, виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру.
- (28) Відповідно до частини другої статті 1 Закону терміни «суб'єкт господарювання», «товар», «економічна конкуренція (конкуренція)» вживаються у Законі у значенні, наведеному в Законі України «Про захист економічної конкуренції».
- (29) Відповідно до статті 1 Закону України «Про міський електричний транспорт»:
- міський електротранспорт – складова частина єдиної транспортної системи, призначена для перевезення громадян трамваями, тролейбусами, поїздами метрополітену на маршрутах (лініях) відповідно до вимог життєзабезпечення населених пунктів;
  - замовники транспортних послуг (замовники) – місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та/або уповноважені ними юридичні особи, які замовляють транспортні послуги;
  - перевізник – юридична особа, яка в установленому порядку надає транспортні послуги, здійснюючи експлуатацію та утримання об'єктів міського електричного транспорту;
  - об'єкти міського електричного транспорту – рухомий склад, контактні мережі, тягові підстанції, колії трамвайні та метрополітену, а також споруди, призначені для надання транспортних послуг;
  - рухомий склад – трамвайні вагони, тролейбуси, вагони метрополітену;
  - транспортні послуги – перевезення пасажирів та їх багажу міським електричним транспортом, а також надання інших послуг, пов'язаних з таким перевезенням.
- (30) Відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про міський електричний транспорт» основною формою транспортного обслуговування населення є перевезення трамваями і тролейбусами за маршрутами, а метрополітеном, швидкісним трамваем – за лініями відповідно до затверджених в установленому порядку транспортних схем міст (регіонів).
- (31) Згідно з частиною першою статті 7 Закону України «Про міський електричний транспорт» державна політика у сфері міського електричного транспорту проводиться на засадах:
- доступності транспортних послуг для усіх верств населення;
  - пріоритетності розвитку міського електричного транспорту у містах з підвищеним рівнем забруднення довкілля та курортних регіонах;
  - створення сприятливих умов для виробництва вітчизняного рухомого складу та його удосконалення;
  - безбиткової роботи перевізників.
- (32) Відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про міський електричний транспорт» органи місцевого самоврядування, зокрема, забезпечують реалізацію державної політики у сфері міського електричного транспорту, розробляють регіональні та місцеві програми його розвитку і забезпечують їх виконання, створюють належні дорожні умови для здійснення перевезень, реалізують заходи з розвитку,

вдосконалення та облаштування маршрутної мережі, виконують інші функції щодо створення безпечних умов діяльності у сфері міського електричного транспорту згідно із законодавством.

- (33) Згідно із статтею 11 Закону України «Про міський електричний транспорт» відносини замовників з перевізниками регулюються згідно із законодавством, а також договором про організацію надання транспортних послуг. У договорі про організацію транспортних послуг визначаються обсяги і якість транспортних послуг за маршрутами (лініями) згідно з розкладом руху, вартість перевезення пасажирів, обов'язки та права сторін, порядок та строки проведення розрахунків, інші умови надання транспортних послуг.
- (34) Згідно з частиною другою статті 14 Закону України «Про міський електричний транспорт» установлення тарифів на проїзд у транспорті здійснюється з урахуванням необхідності забезпечення беззбиткової роботи перевізників та забезпечення захисту малозабезпечених громадян. У разі встановлення рівня тарифу, який не покриває витрат, пов'язаних з перевезенням пасажирів, втрати перевізника компенсуються уповноваженим органом, яким затверджуються тарифи, за рахунок коштів відповідних бюджетів.
- (35) Відповідно до статті 11 Закону України «Про міський електричний транспорт» відносини замовників з перевізниками регулюються згідно із законодавством, а також договором про організацію надання транспортних послуг.

5.1. Послуги, що становлять загальний економічний інтерес

- (36) Згідно з пунктом 14 частини першої статті 1 Закону послуги, що становлять загальний економічний інтерес, – послуги, пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.
- (37) Відповідно до пункту 2 частини другої статті 3 Закону, дія цього Закону не поширюється на підтримку господарської діяльності, пов'язаної з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.
- (38) Відповідно до статті 264 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), сторони домовились, що вони застосовуватимуть статті 262, 263 (3) або 263 (4) Угоди з використанням як джерела тлумачення критеріїв, що впливають із застосування статей 106, 107 та 93 Договору про функціонування Європейського Союзу, зокрема відповідну судову практику Суду Європейського Союзу, а також відповідне вторинне законодавство, рамкові положення, керівні принципи та інші чинні адміністративні акти Європейського Союзу.
- (39) Згідно з пунктом «с» додатка XXIII до розділу 10 Угоди послуги загального економічного інтересу визначені як «економічна діяльність, яку органи влади визначають як особливо важливу для громадян, і яка не може здійснюватися (або могла б здійснюватися за інших умов) без державного втручання. Така діяльність повинна виявляти особливий характер порівняно із загальним економічним інтересом інших видів економічної діяльності».

- (40) Згідно зі статтею 263 (4) Угоди Сторони протягом п'яти років з дати набрання чинності Угодою мають забезпечити, щоб фінансова та організаційна структура будь-якого підприємства, яке користується спеціальним чи виключним правом, наданим Україною або державою-членом Європейського Союзу, або є вповноваженим на надання послуг, що мають загальний економічний інтерес, і яке отримує компенсацію за надання публічних послуг у будь-якій формі щодо такої послуги, була коректно відображена в окремих бухгалтерських рахунках таким чином, щоб чітко відстежувалось таке:
- витрати та доходи, пов'язані з усіма товарами або послугами, щодо яких підприємству надано спеціальне або виключне право, або усіма послугами, які мають загальний економічний інтерес та які підприємство вповноважене надавати, і, з іншого боку, витрати та доходи, пов'язані з кожним іншим окремим товаром або послугою, щодо яких підприємство здійснює діяльність;
  - повна інформація щодо методів, відповідно до яких витрати та доходи призначаються або розподіляються за різними видами діяльності. Ці методи мають базуватися на принципах бухгалтерського обліку - обумовленості, об'єктивності, прозорості та послідовності відповідно до міжнародновизнаних методологій бухгалтерського обліку, зокрема калькуляції витрат за видом діяльності, та мають базуватися на даних аудиту.
- (41) Відповідно до статті 262 (4) Угоди, підприємства уповноважені надавати послуги, що мають загальний економічний інтерес, або такі, які мають характер прибуткової монополії, підпорядковуються правилам, що містяться в цій частині, в тій мірі, в якій застосування цих правил юридично або фактично не перешкоджає виконанню окремих завдань, визначених для них. Розвиток торгівлі не має зазнавати впливу настільки, наскільки це суперечитиме інтересам Сторін.
- (42) Статтею 14 Договору про функціонування Європейського Союзу (далі – Договір ЄС) регламентовано, що Європейський Союз та держави-члени, кожен у межах своїх повноважень, повинні дбати про те, щоб підприємства, які надають послуги загального економічного інтересу, функціонували на базі таких принципів і в таких умовах, зокрема економічного та фінансового характеру, які дозволять їм виконувати свої завдання.
- (43) Відповідно до статті 106 Договору ЄС підприємства, які здійснюють послуги загального економічного інтересу, підпорядковуються правилам конкуренції в таких межах, в яких застосування цих правил не перешкоджає виконанню, юридично або фактично, дорученого їм спеціального завдання.
- (44) Згідно зі статтею 106 (2) Договору ЄС, підприємства, яким доручено надавати ПЗЕІ, є підприємствами, на які покладаються «особливі завдання». Загалом покладання «конкретного завдання щодо надання публічних послуг» на підприємство означає пропозицію послуг, які, якщо розглядати їх з урахуванням власних комерційних інтересів, підприємство не надаватиме взагалі або не надаватиме в тому ж обсязі або за тих самих умов, застосовуючи критерій загального інтересу, держави-члени можуть покладати особливі зобов'язання на підприємства щодо надання таких послуг. Отже, Комісія вважає, що не буде доцільним застосування визначення як ПЗЕІ до послуги, яка вже надана або може бути надана на задовільному рівні щодо таких умов, як ціна, об'єктивні характеристики якості, безперервність та доступ до послуги, підприємствами, які працюють за звичайних ринкових умов.
- (45) Комісія також вважає, що послуги, які визначаються як ПЗЕІ, повинні бути адресовані громадянам або бути в інтересах суспільства в цілому.

- (46) Додатково, відповідно до рішення Європейського суду від 24.07.2003 № C-280/00 AltmarkTransGmbH, *RegierungspräsidiumMagdeburg* v *NahverkehrsgesellschaftAltmarkGmbH* (далі – Рішення у справі Altmark), умовою застосування статті 87 (1) Договору про заснування Європейського Співтовариства є те, що державна допомога має впливати на торгівлю між державами-членами. Надання транспортних послуг на місцевому чи регіональному рівні не виключає цього критерію. Проте державне фінансування, призначене для надання міських, заміських чи регіональних транспортних послуг, не підпадає під дію цього положення, якщо таке фінансування розглядається як компенсація за послуги, що надаються суб'єктами-одержувачами для здійснення публічних обов'язків. Для застосування цього критерію мають бути виконані такі умови:
- суб'єкт господарювання повинен виконувати зобов'язання з обслуговування населення, і ці зобов'язання чітко встановлені та визначені;
  - параметри, на підставі яких розраховується компенсація, визначені заздалегідь об'єктивним і прозорим способом;
  - компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, понесених суб'єктом господарювання при наданні послуг загального економічного інтересу;
  - суб'єкт господарювання, який надає ці послуги, повинен бути обраний шляхом проведення процедури публічних закупівель. Якщо такої процедури не було дотримано, рівень необхідної компенсації визначається на основі аналізу витрат, які поніс би типовий суб'єкт господарювання, належним чином забезпечений транспортними засобами для здійснення цих послуг, враховуючи відповідний дохід підприємства та розумний прибуток.
- (47) Відповідно до пункту 3 Повідомлення Комісії ЄС щодо застосування правил державної допомоги Європейського Союзу до компенсації, наданої на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес 2012/C 8/02 (далі – Повідомлення Комісії), метою цього Повідомлення є роз'яснення ключових концепцій, що лежать в основі застосування правил державної допомоги до компенсації за послуги, що становлять загальний економічний інтерес.
- (48) Відповідно до пункту 43 Повідомлення Комісії, на думку Суду, коли державний захід підтримки розглядається як компенсація за надання послуг, що надаються підприємствами-одержувачами на виконання зобов'язань із надання громадських послуг, ці підприємства не користуються реальною економічною перевагою, отже, цей захід не впливає на конкурентну позицію порівняно з конкуруючими суб'єктами, на такий захід не поширюється дія статті 107 (1) Договору. Однак для того, щоб така компенсація не була визнана державною допомогою, необхідно виконати ряд умов.
- (49) Відповідно до пунктів 45 – 46 Повідомлення Комісії поняття ПЗЕІ постійно розвивається і залежить, зокрема, від потреб громадян, технологічних та ринкових змін, соціальних та політичних переваг. За відсутності спеціальних правил Європейського Союзу щодо визначення послуги як ПЗЕІ держави-члени мають широкі дискреційні можливості у визначенні кожної конкретної послуги як ПЗЕІ та надання компенсації постачальнику такої послуги.
- (50) Повідомленням Комісії також встановлено детальні правила, якими буде задовольнятися кожен із критеріїв, передбачений Рішенням у справі Altmark.

- (51) Так, відповідно до першого критерію Рішення у справі Altmark передбачено покладання на суб'єкта господарювання зобов'язань із надання ПЗЕІ, які мають бути чітко визначені.
Пунктом 52 Повідомлення Комісії передбачено, що покладання зобов'язання з надання ПЗЕІ повинно бути встановлене актом, який залежно від особливостей законодавства держави-члена може мати законодавчий або регуляторний характер, або оформлене договором. Грунтуючись на підході Комісії, у такому акті повинно, як мінімум, бути визначено:
- зміст і тривалість зобов'язань із надання ПЗЕІ;
  - назва суб'єкта господарювання і, де це необхідно, територія, на яку поширюються його послуги;
  - характер будь-яких виключних або спеціальних прав, які було надано державним органом влади суб'єкту господарювання щодо ПЗЕІ;
  - методика розрахунку компенсації, контролю та перегляду компенсації;
  - механізм для уникнення й повернення надмірної компенсації.
- (52) Зміст другого критерію Рішення у справі Altmark розкрито в розділі 3.4 Повідомлення Комісії.
- (53) Відповідно до пунктів 54 – 55 Повідомлення, методика, за якою розраховується розмір компенсації, повинна бути визначена заздалегідь об'єктивним та прозорим способом з метою уникнення надання суб'єкту господарювання економічних переваг порівняно з конкуруючими суб'єктами та необхідність попереднього встановлення цієї методики не означає, що компенсація повинна вираховуватись відповідно до певної формули, важливим є виключно те, щоб із самого початку було очевидно, яким способом компенсація буде розраховуватись.
- (54) У пункті 57 Повідомлення Комісії встановлено, що у випадку якщо обґрунтований прибуток є частиною компенсації, методика розрахунку такого прибутку повинна бути визначена актом, який передбачає покладання зобов'язань із надання ПЗЕІ.
- (55) Стосовно третього критерію Рішення у справі Altmark, згідно з яким компенсація не повинна бути надмірною з урахуванням відповідного доходу та обґрунтованого прибутку за виконання ПЗЕІ, Повідомленням передбачено, що обґрунтований прибуток визначається як норма рентабельності постійного капіталу протягом усього періоду дії договору про надання ПЗЕІ, яку запросив би типовий суб'єкт господарювання з метою прийняття рішення щодо надання ПЗЕІ, протягом визначеного періоду з урахуванням рівня ризику, що визначається залежно від сфери надання таких послуг.
- (56) Згідно з четвертим критерієм, передбаченим Рішенням у справі Altmark, компенсація, що надається, повинна бути або результатом процедури публічних закупівель, яка б дозволила обрати пропозицію з найнижчою ціною за надання таких послуг, або за результатами аналізу витрат, яких поніс би типовий суб'єкт господарювання під час надання таких послуг.
- (57) Пунктом 75 Повідомлення передбачено, що якщо держава-член може показати, що структура витрат підприємства, на яке покладено зобов'язання з надання ПЗЕІ, відповідає структурі середніх витрат подібних (типових) підприємств у відповідному секторі, сума компенсації, яка дозволить підприємству покрити свої витрати, включаючи розумний прибуток, відповідає четвертому критерію Рішення у справі Altmark.

5.2. Вимоги (критерії допустимості) компенсації витрат, пов'язаних із послугами громадського транспорту

- (58) Якщо критеріїв у справі Altmark не дотримано, з урахуванням положень 264 та 267 Угоди, для проведення відповідної оцінки допустимості державної допомоги під час надання послуг громадського транспорту для оцінки використовується Регламент (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2007 року про послуги громадського транспорту з перевезення пасажирів залізницею і автомобільними шляхами (з урахуванням змін, внесених Регламентом (ЄС) № 2016/2338) (далі – Регламент).
- (59) Згідно зі статтею 93 Договору ЄС допомога суб'єктам господарювання визнається сумісною з положеннями Договору ЄС, якщо вона забезпечує потреби координації транспорту або якщо вона є відшкодуванням за виконання окремих зобов'язань, притаманних поняттю громадської послуги.
- (60) Статтею 1 Регламенту встановлено, що компетентні органи держав-членів покладають зобов'язання або укладають договори про надання публічних послуг, відшкодовують операторам публічних послуг понесені витрати та/або надають ексклюзивні права у відповідь на виконання зобов'язань з надання публічної послуги.
- (61) Відповідно до статті 2 Регламенту:
договір на державну послугу означає один або більше юридично обов'язкових актів, що підтверджують угоду між компетентним органом та оператором громадських послуг щодо доручення цьому оператору публічних послуг управління та експлуатацію послуг громадського пасажирського транспорту, що підпадають під зобов'язання з надання публічних послуг; залежно від законодавства держави-члена, договір може також складатися з рішення, прийнятого компетентним органом у формі індивідуального законодавчого чи регуляторного акта, або містити умови, за яких компетентний орган сам надає послуги або доручає надання таких послуг внутрішньому оператору;
загальне правило означає захід, який застосовується без дискримінації до всіх послуг громадського пасажирського транспорту одного типу в певній географічній області, за яку відповідає компетентний орган.
- (62) Статтею 3 Регламенту передбачено, що компенсація, надана компетентними органами для покриття витрат, пов'язаних із виконанням зобов'язання надавати громадські послуги, повинна обчислюватися таким чином, щоб запобігти надмірній компенсації. Контракт про надання громадських послуг та загальні правила повинні визначити чіткі правила для того, щоб розмір компенсації був адекватним з огляду на забезпечення бажаного рівня ефективності та якості послуг.
- (63) Пунктом 2 додатка до Регламенту передбачено, що компенсація не може перевищувати суму, що відповідає чистому фінансовому ефекту, еквівалентному загальному впливу, позитивному чи негативному, дотриманню зобов'язання щодо надання послуг загального економічного інтересу на витрати та дохід оператора, який надає такі послуги.
- (64) Відповідно до статті 2 Регламенту громадський пасажирський транспорт – це послуги загального економічного інтересу у сфері пасажирського транспорту, що надаються громадянам на недискримінаційній та постійній основі.

- (65) Згідно зі статтею 2 Регламенту компенсація за надання громадських послуг означає будь-яку вигоду, у тому числі фінансову, надану безпосередньо або опосередковано компетентним органом влади за рахунок державних коштів протягом періоду виконання зобов'язань про надання громадських послуг або пов'язаних із періодом, в якому ці послуги надавалися.
- (66) Відповідно до статті 4 Регламенту договір про надання громадських послуг та загальні правила повинні містити:
- чітко визначені зобов'язання щодо громадських послуг, які повинен виконувати суб'єкт господарювання, та відповідні географічні зони;
  - параметри, на підставі яких розраховується компенсація, та наявність будь-яких ексклюзивних прав;
  - характер та ступінь наданих виключних прав у спосіб, що запобігає надмірній компенсації, зокрема, компенсація не може перевищувати суму, необхідну для покриття чистої фінансової різниці між понесеними витратами та отриманими доходами підприємства при виконанні зобов'язання надавати відповідні громадські послуги загального інтересу, з урахуванням доходу, який залишається у підприємства, та розумного рівня прибутку;
  - механізми визначення розподілу витрат, пов'язаних із наданням послуг. Витрати можуть включати, зокрема, витрати на персонал, енергію, витрати на інфраструктуру, технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів загального користування, рухомого складу.
- (67) Тривалість дії договору не повинна перевищувати 10 років для транспортних послуг, що здійснюються автобусами, та 15 років – для послуг пасажирського транспорту залізничним чи іншим рейковим транспортом.
- (68) У разі потреби, з урахуванням умов зносу активів, тривалість договору про надання транспортних послуг може бути збільшена максимум на 50 відсотків, якщо підприємство закупає ці активи самостійно, які є значними щодо загальних активів, необхідних для здійснення виключно послуг пасажирського транспорту, що підпадають під дію договору. Якщо це обґрунтовано витратами, що впливають з певної географічної ситуації у найвіддаленіших регіонах, тривалість договору про надання транспортних послуг може бути збільшена максимум на 50 відсотків.
- (69) Пунктом 2 статті 5 Регламенту зазначено, зокрема, що будь-який компетентний орган місцевої влади, що забезпечує надання громадських послуг, якщо це прямо не заборонено національним законодавством, може приймати рішення про самостійне надання послуг громадського пасажирського транспорту чи доручати надання громадських послуг відокремленим підприємствам, щодо яких орган місцевої влади здійснює такий же контроль, яким він володіє по відношенню до власних підрозділів. Якщо компетентний місцевий орган влади приймає відповідне рішення, у такому разі застосовується наступне:
- при вирішенні, чи здійснює компетентний орган контроль над підприємством, беруться до уваги: ступінь представництва органа влади в керівних або наглядових органах, права власності, вплив та контроль над стратегічними рішеннями чи індивідуальними управлінськими рішеннями;
  - підконтрольні органу влади підприємства, що надають послуги громадського пасажирського транспорту, не мають права брати участь в тендерних процедурах, предметом яких є надання послуг громадського пасажирського транспорту, організованих за межами території компетентного місцевого органу влади.

- (70) Згідно зі статтею 9 Регламенту компенсація за послуги громадського пасажирського транспорту або виплата за дотримання тарифних зобов'язань, сплачених відповідно до норм Регламенту, є сумісною із спільним ринком. Така компенсація звільняється від обов'язку повідомлення про державну допомогу, передбаченого статтею 108 (3) Договору про заснування Європейського Співтовариства.
- (71) Відповідно до Регламенту компенсація витрат підприємства, пов'язана з виконанням договору про надання послуг громадського транспорту, повинна розраховуватися відповідно до норм, встановлених у додатку до Регламенту.
- (72) Отже, беручи до уваги зобов'язання України, передбачені статтею 264 Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС, положення Регламенту та додатково – рішення Європейського Суду від 24.07.2003 № 280/00 у справі AltmarkTransGmbH, RegierungspräsidiumMagdeburg v NahverkehrsgesellschaftAltmarkGmbH, компенсація витрат суб'єкта господарювання є сумісною із наданням послуг загального економічного інтересу, якщо:
- суб'єкт господарювання має чітко визначені зобов'язання надавати громадські послуги (обслуговувати населення);
  - параметри, на підставі яких обчислюється компенсація, є визначеними заздалегідь об'єктивним і прозорим способом;
  - компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, понесених суб'єктом господарювання у зв'язку з наданням послуг загального економічного інтересу. Зокрема, компенсація не може перевищувати суму, необхідну для покриття чистої фінансової різниці між понесеними витратами та отриманими доходами підприємства при виконанні зобов'язання надавати відповідні громадські послуги загального інтересу, з урахуванням доходу, який залишається у підприємства, та розумного рівня прибутку. До витрат можуть бути віднесені, зокрема, фонд заробітної плати, вартість утримання та користування інфраструктурою, ремонт та обслуговування рухомого складу й обладнання, необхідного для функціонування інфраструктури послуг громадського транспорту, постійні витрати та вартість капіталу;
  - тривалість дії договору не перевищує 10 років для транспортних послуг, що здійснюються автобусами, та 15 років – для послуг пасажирського транспорту;
  - у разі укладення прямого договору між підконтрольним підприємством і органом місцевого самоврядування, підприємство не бере участі в конкурентних процедурах для укладення договорів на надання послуг громадського пасажирського транспорту, організованих за межами території компетентного місцевого органу влади.

6. ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ РОЗГЛЯДУ СПРАВИ

6.1. Віднесення послуг громадського транспорту до ПЗЕІ

- (73) Відповідно до визначення ПЗЕІ, наведеного в Законі, до ПЗЕІ можуть бути віднесені послуги, які відповідають таким умовам:
- пов'язані із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян;
  - не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки.
- (74) Роз'яснення термінів, що використовуються в частині другій глави 10 Угоди про асоціацію, наведено в додатку XXIII до глави 10 Угоди про асоціацію. Пунктом «с» додатка XXIII визначено, що термін «послуги, що становлять загальний економічний інтерес» визначає економічну діяльність, яку органи державної влади визначають як таку, що має особливу важливість для громадян і яка не могла б здійснюватися

(або здійснювалася б за інших умов) у разі відсутності державного втручання. Ця діяльність має особливі характеристики порівняно із загальним економічним інтересом інших видів економічної діяльності.

- (75) Відповідно до статті 1 Закону України «Про транспорт» розвиток і вдосконалення транспорту здійснюється відповідно до державних цільових програм з урахуванням його пріоритету та на основі досягнень науково-технічного прогресу і забезпечується державою.
- (76) Відповідно до статті 1 Закону України «Про міський електричний транспорт»:
- міський електротранспорт – складова частина єдиної транспортної системи, призначена для перевезення громадян трамваями, тролейбусами, поїздами метрополітену на маршрутах (лініях) відповідно до вимог життєзабезпечення населених пунктів;
  - замовники транспортних послуг (замовники) – місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та/або уповноважені ними юридичні особи, які замовляють транспортні послуги;
  - перевізник – юридична особа, яка в установленому порядку надає транспортні послуги, здійснюючи експлуатацію та утримання об'єктів міського електричного транспорту;
  - об'єкти міського електричного транспорту – рухомий склад, контактні мережі, тягові підстанції, колії трамвайні та метрополітену, а також споруди, призначені для надання транспортних послуг;
  - рухомий склад – трамвайні вагони, тролейбуси, вагони метрополітену;
  - транспортні послуги – перевезення пасажирів та їх багажу міським електричним транспортом, а також надання інших послуг, пов'язаних з таким перевезенням.
- (77) Відповідно до частини першої статті 5 Закону України «Про міський електричний транспорт» основною формою транспортного обслуговування населення є перевезення трамваями і тролейбусами за маршрутами, а метрополітену, швидкісним трамваем – за лініями відповідно до затверджених в установленому порядку транспортних схем міст (регіонів).
- (78) Відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про міський електричний транспорт» органи місцевого самоврядування, зокрема, забезпечують реалізацію державної політики у сфері міського електричного транспорту, розробляють регіональні та місцеві програми його розвитку і забезпечують їх виконання, створюють належні дорожні умови для здійснення перевезень, реалізують заходи з розвитку, вдосконалення та облаштування маршрутної мережі, виконують інші функції щодо створення безпечних умов діяльності у сфері міського електричного транспорту згідно із законодавством.
- (79) Згідно із статтею 11 Закону України «Про міський електричний транспорт» відносини замовників з перевізниками регулюються згідно із законодавством, а також договором про організацію надання транспортних послуг. У договорі про організацію транспортних послуг визначаються обсяги і якість транспортних послуг за маршрутами (лініями) згідно з розкладом руху, вартість перевезення пасажирів, обов'язки та права сторін, порядок та строки проведення розрахунків, інші умови надання транспортних послуг.
- (80) Національною транспортною стратегією України на період до 2030 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р, передбачено

впровадження економічних та інших заходів стимулювання використання в містах екологічно більш чистих видів транспорту, зокрема електромобілів, міського електричного транспорту – метрополітенів, трамваїв, тролейбусів, електробусів, а також велосипедного (систем громадського прокату велосипедів) транспорту.

- (81) Відповідно до пункту 1.7 Статуту КП «Слов'янське тролейбусне управління» основною метою створення підприємства є здійснення господарської діяльності для задоволення потреб населення міста в отриманні якісних послуг шляхом надання платних та безкоштовних послуг по перевезенню пасажирів міським електричним транспортом та автотранспортом, здійснення іншої господарської діяльності не забороненої чинним законодавством.
- (82) Згідно з частиною другою статті 14 Закону України «Про міський електричний транспорт» установлення тарифів на проїзд у транспорті здійснюється з урахуванням необхідності забезпечення беззбиткової роботи перевізників та забезпечення захисту малозабезпечених громадян. У разі встановлення рівня тарифу, який не покриває витрат, пов'язаних з перевезенням пасажирів, втрати перевізника компенсуються уповноваженим органом, яким затверджуються тарифи, за рахунок коштів відповідних бюджетів.
- (83) Відповідно до статті 11 Закону України «Про міський електричний транспорт» відносини замовників з перевізниками регулюються згідно із законодавством, а також договором про організацію надання транспортних послуг.
- (84) Враховуючи викладене, та з урахуванням визначення в пункті 14 статті 1 Закону та відповідного тлумачення в актах законодавства ЄС поняття ПЗЕІ, здійсненого відповідно до статті 264 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, перевезення пасажирів громадським транспортом, а саме електротранспортом (поїздами метрополітену), пов'язане із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної підтримки та є послугами загального економічного інтересу.
- (85) Отже, надання підтримки КП «Слов'янське тролейбусне управління», у вигляді субсидії та поточних трансфертів на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії є компенсацією витрат, які пов'язані з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес.

6.2. Оцінка заходу державної підтримки на відповідність критеріям у справі Altmark

- (86) Відповідно до статті 3 Закону дія цього Закону не поширюється на будь-яку підтримку господарської діяльності, пов'язаної, зокрема, з наданням послуг, що становлять загальний економічний інтерес, у частині компенсації обґрунтованих витрат на надання таких послуг.
- (87) Компенсація витрат суб'єкта господарювання, пов'язаних із наданням послуг, що становлять ПЗЕІ, не є державною допомогою у значенні статті 107 Договору, за умови, що задовольняються чотири сукупних критерії Altmark:
- *суб'єкт господарювання повинен виконувати зобов'язання з обслуговування населення, і ці зобов'язання чітко встановлені та визначені.*

Зобов'язання КП «Слов'янське тролейбусне управління» з обслуговування населення чітко встановлені та визначені Законом України «Про міський електричний транспорт» та Статутом.

Водночас, у договорі про організацію надання транспортних послуг з перевезень міським електричним транспортом, відсутній чіткий перелік маршрутів, на яких КП «Слов'янське тролейбусне управління» здійснює перевезення пасажирів у місті Слов'янськ, що не відповідає статті 11 Закону України «Про міський електричний транспорт».

Отже, вимогу критерію дотримано частково;

- *параметри, на підставі яких розраховується компенсація, визначені заздалегідь об'єктивним і прозорим способом.*

Надавачем було надано рішення виконавчого комітету Слов'янської МР від 03.03.2020 № 456 «Про затвердження методики розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес» (далі – Методика), однак зазначена Методика не відповідає підходу розрахунку компенсації за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, який передбачений додатком до Регламенту. Зокрема, згідно із додатком до Регламенту сума компенсації не повинна перевищувати суму, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та доходами суб'єкта господарювання від надання ПЗЕІ, з урахуванням розумного рівня прибутку.

Також, Методика не містить загального підходу до розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес з перевезення пасажирів громадським транспортом в місті Слов'янськ, а розроблена виключно тільки для визначення розміру компенсаційних виплат за пільговий проїзд окремих категорій громадян, які користуються правом пільгового проїзду тролейбусом, що здійснює КП «Слов'янське тролейбусне управління».

Враховуючи наведене, УСЗН Слов'янської МР не надало інформації та підтвердних документів щодо параметрів, на підставі яких обчислюється компенсація. Також відсутня інформація щодо об'єктивності та прозорості обчислення відповідної компенсації.

Отже, вимогу критерію не дотримано;

- *компенсація не є надмірною і не перевищує необхідної суми для покриття всіх або частини витрат, понесених суб'єктом господарювання при наданні послуг загального економічного інтересу.*

УСЗН Слов'янської МР було надано Методику, однак зазначена вище Методика не відповідає підходу розрахунку компенсації за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, який передбачений додатком до Регламенту. Також УСЗН Слов'янської МР не було надано підтвердних документів, що компенсація не є надмірною, тобто не перевищує суми, необхідної для покриття чистої фінансової різниці між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та доходами суб'єкта господарювання від надання ПЗЕІ, з урахуванням розумного рівня прибутку.

Отже, вимогу критерію не дотримано;

- *суб'єкт господарювання, який надає ці послуги, повинен бути обраний шляхом проведення процедури публічних закупівель. Якщо такої процедури не було дотримано, рівень необхідної компенсації визначається на основі аналізу витрат, які є типовими для цього суб'єкта господарювання, і належним чином забезпечений транспортними засобами для здійснення цих послуг, враховуючи відповідний дохід підприємства та розумний прибуток.*

Необхідно зазначити, що отримувача відповідно до наданої надавачем інформації не було обрано шляхом проведення процедури публічних закупівель, а також Надавач не надав інформації щодо аналізу витрат, які поніс би типовий суб'єкт господарювання, належним чином забезпечений транспортними засобами для здійснення цих послуг, враховуючи відповідний дохід підприємства та розумний прибуток.
Отже, вимогу критерію не дотримано.

- (88) Отже, УСЗН Слов'янської МР не надало достатніх обґрунтувань того, що компенсацію на надання послуг, які становлять загальний економічний інтерес, було визначено заздалегідь об'єктивним і прозорим способом, що вона є обґрунтованою, тобто не перевищує суми, необхідної для покриття чистої фінансової різниці між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та доходами суб'єкта господарювання від надання ПЗЕІ, з урахуванням розумного рівня прибутку. Так, відсутній опис механізму визначення компенсації та параметрів для розрахунку, опис заходів щодо уникнення та повернення будь-якої надмірної компенсації.
- (89) Враховуючи викладене, чотири сукупних критерії Altmark кумулятивно не дотримано.
- (90) Отже, державна підтримка для здійснення заходів щодо компенсації витрат за ПЗЕІ в частині відшкодування витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплати електроенергії, не може вважатися компенсацією обґрунтованих витрат на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, відповідно до частини другої статті 3 Закону, що не є державною допомогою.

6.3. Визнання належності заходу підтримки до державної допомоги

6.3.1. Надання підтримки суб'єкту господарювання

- (91) Статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що суб'єкт господарювання – юридична особа незалежно від організаційно-правової форми та форми власності чи фізична особа, що здійснює діяльність з виробництва, реалізації, придбання товарів, іншу господарську діяльність, у тому числі яка здійснює контроль над іншою юридичною чи фізичною особою; група суб'єктів господарювання, якщо один або декілька з них здійснюють контроль над іншими.
- (92) Частиною першою статті 3 Господарського кодексу України визначено, що під господарською діяльністю у цьому Кодексі розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.
- (93) КП «Слов'янське тролейбусне управління», якому надається державна підтримка у формі субсидії та поточних трансфертів на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплати електроенергії, є суб'єктом господарювання у розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

6.3.2. Надання підтримки за рахунок ресурсів держави чи місцевих ресурсів

- (94) Відповідно до пункту 4 частини першої статті 1 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» місцеві ресурси - рухоме і нерухоме майно, кошти місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, об'єкти їх спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад, майно, що належить Автономній Республіці Крим, управління яким здійснює Рада міністрів Автономної Республіки Крим.
- (95) Отже, надання підтримки КП «Слов'янське тролейбусне управління» у формі субсидії та поточних трансфертів на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії здійснюється за рахунок коштів місцевого бюджету, тобто за рахунок місцевих ресурсів у розумінні Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

6.3.3. Створення переваг для виробництва окремих видів товарів чи провадження окремих видів господарської діяльності

- (96) Повідомлена підтримка спрямована на здійснення заходів щодо компенсації витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії, для КП «Слов'янське тролейбусне управління», яке здійснює перевезення пасажирів міським електричним транспортом.
- (97) Отже, така підтримка надає КП «Слов'янське тролейбусне управління» перевагу, звільнивши його від витрат, яких в іншому випадку йому довелося б зазнати під час поточної господарської діяльності, тобто без втручання держави.

6.3.4. Спотворення або загроза спотворення економічної конкуренції

- (98) Надання державної підтримки на здійснення заходів щодо компенсації витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії для КП «Слов'янське тролейбусне управління» знижує або мінімізує фінансовий тягар Отримувача. Крім того, інші суб'єкти господарювання – конкуренти (потенційні конкуренти), що не отримують такої підтримки, не можуть на рівних умовах конкурувати з Отримувачем такої підтримки.
- (99) З огляду на зазначене, надання державної підтримки КП «Слов'янське тролейбусне управління», як суб'єкту господарювання, який здійснює господарську діяльність на потенційно конкурентному ринку призводить до спотворення економічної конкуренції.

6.3.5. Віднесення повідомленої державної підтримки до державної допомоги

- (100) Враховуючи зазначене, повідомлена підтримка, яка надається Управлінням соціального захисту населення Слов'янської міської ради КП «Слов'янське тролейбусне управління» у формі субсидії та поточних трансфертів на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким

гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії є державною допомогою у розумінні Закону.

6.4. Оцінка допустимості державної допомоги

- (101) Відповідно до частини першої статті 6 Закону державна допомога може бути визнана допустимою, якщо вона надається для цілей, зокрема, виконання загальнодержавних програм розвитку або розв'язання соціальних та економічних проблем загальнонаціонального характеру.
- (102) З урахуванням визначення в пункті 14 статті 1 Закону та відповідного тлумачення в актах законодавства ЄС поняття ПЗЕІ, здійсненого відповідно до статті 264 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, перевезення пасажирів громадським транспортом, а саме електротранспортом, пов'язане із задоволенням особливо важливих загальних потреб громадян, що не можуть надаватися на комерційній основі без державної допомоги та є послугами загального економічного інтересу, і така державна допомога може бути визнана допустимою відповідно до частини першої статті 6 Закону.
- (103) Водночас, якщо критеріїв у справі Altmark не дотримано, для проведення відповідної оцінки допустимості державної допомоги під час надання послуг громадського транспорту для оцінки використовується Регламент.
- (104) Компетентні органи держав-членів покладають зобов'язання або укладають договори про надання публічних послуг, відшкодовують операторам публічних послуг понесені витрати та/або надають ексклюзивні права у відповідь на виконання зобов'язань з надання публічної послуги.*
- (105) Відповідно до частини третьої статті 8 Закону України «Про міський електричний транспорт» органи місцевого самоврядування, зокрема, забезпечують реалізацію державної політики у сфері міського електричного транспорту, розробляють регіональні та місцеві програми його розвитку і забезпечують їх виконання, створюють належні дорожні умови для здійснення перевезень, реалізують заходи з розвитку, вдосконалення та облаштування маршрутної мережі, виконують інші функції щодо створення безпечних умов діяльності у сфері міського електричного транспорту згідно із законодавством.
- (106) Згідно із статтею 11 Закону України «Про міський електричний транспорт»:
- відносини замовників з перевізниками регулюються згідно із законодавством, а також договором про організацію надання транспортних послуг;
  - у договорі про організацію транспортних послуг визначаються обсяги і якість транспортних послуг за маршрутами (лініями) згідно з розкладом руху, вартість перевезення пасажирів, обов'язки та права сторін, порядок та строки проведення розрахунків, інші умови надання транспортних послуг;
  - типовий договір про організацію надання транспортних послуг затверджується Кабінетом Міністрів України;
  - підставою для укладення договору про організацію надання транспортних послуг є замовлення на пасажирські перевезення міським електричним транспортом, у якому повинні враховуватись державні соціальні нормативи на транспортні послуги, а також спроможність перевізника забезпечити їх необхідний обсяг;
  - договір про організацію транспортних послуг укладається на основі типового договору не пізніше ніж за квартал до початку його дії на строк не менше року.

- (107) Згідно з частиною другою статті 14 Закону України «Про міський електричний транспорт» установлення тарифів на проїзд у транспорті здійснюється з урахуванням необхідності забезпечення беззбиткової роботи перевізників та забезпечення захисту малозабезпечених громадян. У разі встановлення рівня тарифу, який не покриває витрат, пов'язаних з перевезенням пасажирів, втрати перевізника компенсуються уповноваженим органом, яким затверджуються тарифи, за рахунок коштів відповідних бюджетів.
- (108) На підставі вищенаведеного УСЗН Слов'янської МР було надано договір про організацію надання транспортних послуг з перевезень міським електричним транспортом, який укладено між Слов'янською МР та КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР від 07.11.2019, однак договір, зокрема, не містить чіткого переліку маршрутів з зазначенням їх назви, на яких КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР здійснює перевезення пасажирів електричним транспортом. Отже, зазначений договір не містить всіх умов, передбачених статтею 4 Регламенту, що в свою чергу також суперечить статті 11 Закону України «Про міський електричний транспорт».
- (109) *Статтею 3 Регламенту передбачено, що компенсація, надана компетентними органами для покриття витрат, пов'язаних із виконанням зобов'язання надавати громадські послуги, повинна обчислюватися таким чином, щоб запобігти надмірній компенсації.*
- (110) *Пунктом 2 додатка до Регламенту передбачено, що компенсація не може перевищувати суму, що відповідає чистому фінансовому ефекту, еквівалентному загальному впливу, позитивному чи негативному, дотриманню зобов'язання щодо надання послуг загального економічного інтересу на витрати та дохід оператора, який надає такі послуги.*
- (111) Надавачем було надано рішення виконавчого комітету Слов'янської МР від 03.03.2020 № 456 «Про затвердження методики розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес», однак зазначена Методика не відповідає підходу розрахунку компенсації за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, який передбачений додатком до Регламенту. Зокрема, згідно із додатком до Регламенту сума компенсації не повинна перевищувати суму, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та доходами суб'єкта господарювання від надання ПЗЕІ, з урахуванням розумного рівня прибутку.
- (112) Також, Методика не містить загального підходу до розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес з перевезення пасажирів громадським транспортом в місті Слов'янськ, а розроблена виключно тільки для визначення розміру компенсаційних виплат за пільговий проїзд окремих категорій громадян, які користуються правом пільгового проїзду тролейбусом, що здійснює КП «Слов'янське тролейбусне управління», не враховуючи інші форми фінансування.
- (113) Водночас, додатково звертаємо увагу, що з метою уникнення отримання КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР надмірної (подвійної) компенсації Надавачеві під час розроблення Методики необхідно забезпечити невиключення амортизаційних нарахувань за придбані тролейбуси під час розрахунку в майбутньому вартості нового тарифу на перевезення пасажирів електричним транспортом у місті Слов'янськ для підприємства або коригування наявного тарифу, у зв'язку з тим, що придбані тролейбуси були передані КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР на безкоштовній основі.

- (114) Також, Надавачем не надано інформації та підтвердних документів щодо параметрів, на підставі яких обчислюється компенсація, також відсутня інформація щодо об'єктивності та прозорості обчислення відповідної компенсації.
- (115) Разом з тим, УСЗН Слов'янської МР повідомило, що сума вартості послуг, наданих пільговикам протягом року міським електротранспортом та автомобільним транспортом загального користування на міських маршрутах, обчислена транспортним підприємством прямим обліком перевезених пасажирів або за розрахунковими даними (з урахуванням співвідношення кількості платних пасажирів до безплатних, визначеного перевізниками та затвердженого наказом по транспортному підприємству), які використовуються для визначення потреби сум видатків міського бюджету та визначення рівня забезпеченості фактичних витрат транспортних підприємств від пільгового проїзду окремих категорій громадян.
- (116) *Відповідно до статті 4 Регламенту договір про надання громадських послуг повинен містити:*
- *чітко визначені зобов'язання щодо громадських послуг, які повинен виконувати суб'єкт господарювання, та відповідні географічні зони;*
  - *параметри, на підставі яких розраховується компенсація, та наявність будь-яких ексклюзивних прав;*
  - *механізми визначення розподілу витрат, пов'язаних із наданням послуг. Витрати можуть включати, зокрема, витрати на персонал, енергію, витрати на інфраструктуру, технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів загального користування, рухомого складу.*
- (117) УСЗН Слов'янської МР було надано договір про організацію надання транспортних послуг з перевезень міським електричним транспортом, який укладено між Слов'янською МР та КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР від 07.11.2019, однак договір, зокрема, не містить чіткого переліку маршрутів з зазначенням їх назви, на яких КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР здійснює перевезення пасажирів електричним транспортом. Отже, зазначений договір не містить всіх умов, передбачених статтею 4 Регламенту, що в свою чергу також суперечить статті 11 Закону України «Про міський електричний транспорт».
- (118) *Компетентний орган місцевого самоврядування, якщо це прямо не заборонено національним законодавством, може приймати рішення про самостійне надання послуг громадського пасажирського транспорту, при вирішенні, чи здійснює компетентний орган контроль над підприємством, беруться до уваги: ступінь представництва органа влади в керівних або наглядових органах, права власності, вплив та контроль над стратегічними рішеннями підприємства, відповідно до пункту 2 статті 5 Регламенту.*
- (119) Згідно з пунктом 1.2. Статуту КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР створене рішенням Слов'янської МР № 9-XXIV від 26.01.2005 у відповідності до Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», Закону України «Про міський електричний транспорт» та діючого законодавства у сфері цивільного публічного права.
- (120) Відповідно до пункту 1.2. Статуту засновником (власником) підприємства є Слов'янська МР.

- (121) Відповідно до пункту 1.7 Статуту КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР основною метою створення підприємства є здійснення господарської діяльності для задоволення потреб населення міста в отриманні якісних послуг шляхом надання платних та безкоштовних послуг по перевезенню пасажирів міським електричним транспортом та автотранспортом, здійснення іншої господарської діяльності не забороненою чинним законодавством.
- (122) Одним із обов'язків КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР, покладених згідно з пунктом 1.8 Статуту є виконання обсягу послуг по перевезенню пасажирів міським електричним пасажирським транспортом та автотранспортом.
- (123) Пунктом 2.1 Статуту передбачено, що майно КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР перебуває у комунальній власності територіальної громади і закріплюється за ним на праві господарського відання, що відповідає нормам пункту 2 статті 5 Регламенту.
- (124) Підконтрольні органу влади підприємства, що надають послуги громадського пасажирського транспорту, не мають права брати участь в тендерних процедурах, предметом яких є надання послуг громадського пасажирського транспорту, організованих за межами території компетентного місцевого органу влади, відповідно до пункту 2 статті 5 Регламенту.*
- (125) КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР не бере участі в інших тендерах на надання послуг із перевезення пасажирів за межами території компетентного місцевого органу, що відповідає нормам пункту 2 статті 5 Регламенту.
- (126) Згідно зі статтею 9 Регламенту компенсація за послуги громадського пасажирського транспорту або виплата за дотримання тарифних зобов'язань, сплачених відповідно до норм Регламенту, є сумісною із спільним ринком.*
- (127) Фінансування КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР спрямовується виключно на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії.
- (128) Разом із цим УСЗН Слов'янської МР повідомило, що тариф на проїзд пасажирів у міському пасажирському транспорті встановлюється рішенням виконавчого комітету Слов'янської МР відповідно до Порядку формування тарифів на послуги міського електричного транспорту (трамвай, тролейбус), затвердженого наказом Міністерства транспорту та зв'язку України від 25.11.2013 № 940.
- (129) З метою запобігання витрачання державних коштів (компенсаційних витрат) на інші види господарської діяльності КП «Слов'янське тролейбусне управління» було відкрито окремі банківські рахунки в державному банку «Ощадбанк», а кошти отримані, як компенсаційні виплати спрямовуються виключно на виплату заробітної плати та податків і обов'язкових платежів до бюджету.
- (130) Враховуючи вимогу частини четвертої статті 263 Угоди, а також пункт 1 додатка до Регламенту, УСЗН Слов'янської МР повинно розробити Методику розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, відповідно до вимог додатка до Регламенту.*

- (131) Надавачем було надано рішення виконавчого комітету Слов'янської МР від 03.03.2020 № 456 «Про затвердження методики розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес», однак зазначена Методика не відповідає підходу щодо розрахунку компенсації за надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, який передбачений додатком до Регламенту. Зокрема, згідно із додатком до Регламенту сума компенсації не повинна перевищувати суму, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними при наданні ПЗЕІ витратами та доходами суб'єкта господарювання від надання ПЗЕІ, з урахуванням розумного рівня прибутку.
- (132) Також, Методика не містить загального підходу до розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес з перевезення пасажирів громадським транспортом в місті Слов'янськ, а розроблена виключно для визначення розміру компенсаційних виплат за пільговий проїзд окремих категорій громадян, які користуються правом пільгового проїзду тролейбусом, що здійснює КП «Слов'янське тролейбусне управління».
- (133) Оскільки відсутній механізм компенсації та параметри для визначення компенсації, уникнення й відшкодування будь-якої можливої надмірної компенсації у відповідному нормативно-правовому та/або розпорядчому акті, така компенсація не може бути належним чином розрахована й перевірена.
- (134) Враховуючи викладене, державна допомога у формі субсидії та поточних трансфертів на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії, КП «Слов'янське тролейбусне управління» на період з 01.01.2020 по 31.12.2024 сумі загальним обсягом 75 000 000 грн, є **допустимою для конкуренції** відповідно до статті 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», за умови виконання УСЗН Слов'янської МР таких зобов'язань:
- 1) внести змінив договір про організацію надання транспортних послуг з перевезень міським електричним транспортом на підставі частини другої статті 4 Закону України «Про міський електричний транспорт», Статуту комунального підприємства «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР та статті 4 Регламенту (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2007 року, якими буде чітко визначено перелік маршрутів із зазначенням як номеру, так і назви маршрутів, на яких КП «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської МР здійснюватиме перевезення пасажирів електричним транспортом.
  - 2) розробити та затвердити нормативно-правовий або розпорядчий акт, в якому повинні бути чітко визначені:
    - параметри, на підставі яких розраховується та переглядається компенсація за надання послуг із перевезення пасажирів міським електричним транспортом (метрополітеном), враховуючи, що сума компенсації не повинна перевищувати суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними витратами та отриманими доходами суб'єкта господарювання при наданні вказаних послуг, з урахуванням розумного рівня прибутку; крім того, необхідно врахувати структуру та розмір тарифів, встановлених відповідно до законодавства;
    - заходи щодо уникнення та повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації;
  - 3) розробити та затвердити Методику розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, відповідно до частини четвертої статті 263 Угоди, а також вимог, що містяться в додатку до Регламенту (ЄС) № 1370/2007

Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2007 року про громадські послуги з перевезення пасажирів залізницею та автомобільними шляхами.

- (135) Листом від 25.06.2020 № 08-20/2333 (вх.. на реєстрації) Управління соціального захисту населення Слов'янської міської ради повідомило про відсутність зауважень та заперечень щодо подання по суті порушених питань. Разом з тим, в листі зазначено, що Управлінням соціального захисту населення направлено до Слов'янської міської ради пропозицію про внесення змін в договір про організацію надання транспортних послуг з перевезень міським електричним транспортом, а Методику буде розроблено відповідно до вимог Угоди та Регламенту.
- (136) Наведені в цьому рішенні обґрунтування та висновки застосовуються виключно для цілей застосування положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та не охоплюють правовідносин, що регулюються Законом України «Про захист економічної конкуренції».

Враховуючи викладене, керуючись статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 8 і 11 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» та пунктом 8 розділу VI Порядку розгляду справ про державну допомогу суб'єктам господарювання, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 12 квітня 2016 року № 8-рп, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06 травня 2016 року за № 686/28816, Антимонопольний комітет України

ПОСТАНОВИВ:

1. Визнати, що державна підтримка у формі субсидії та поточних трансфертів на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії, комунальному підприємству «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської міської ради на період з 01.01.2020 по 31.12.2024 загальним обсягом 75 000 000 грн, є **державною допомогою** відповідно до Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання».

2. Визнати, що державна допомога, яка надається комунальному підприємству «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської міської ради у формі субсидії та поточних трансфертів на компенсацію витрат за пільговий проїзд електротранспортом окремих категорій громадян, пільги яким гарантовано державою, а саме: виплату оплати праці, відрахування на соціальні заходи, оплату електроенергії, на період з 01.01.2020 по 31.12.2024 сумі загальним обсягом 75 000 000 грн, є **допустимою відповідно до** статті 6 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» за умови виконання Управлінням соціального захисту населення Слов'янської міської ради таких зобов'язань:

1) укласти договір про організацію надання транспортних послуг з перевезень міським електричним транспортом на підставі частини другої статті 4 Закону України «Про міський електричний транспорт», Статуту комунального підприємства «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської міської ради та статті 4 Регламенту (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2007 року, передбачивши чіткий перелік маршрутів з зазначенням їх назви, на яких комунальне підприємство «Слов'янське тролейбусне управління» Слов'янської міської ради здійснюватиме перевезення пасажирів електричним транспортом.

2) розробити та затвердити нормативно-правовий або розпорядчий акт, в якому повинні бути чітко визначені:

- параметри, на підставі яких розраховується та переглядається компенсація за надання послуг із перевезення пасажирів міським електричним транспортом (метрополітеном), враховуючи, що сума компенсації не повинна перевищувати суми, необхідної для покриття чистих витрат (чистої фінансової різниці) між понесеними витратами та отриманими доходами суб'єкта господарювання при наданні вказаних послуг, з урахуванням розумного рівня прибутку; крім того, необхідно врахувати структуру та розмір тарифів, встановлених відповідно до законодавства;

- заходи щодо уникнення та повернення компенсації у випадку надання надмірної компенсації;

3) розробити та затвердити Методику розрахунку компенсації на надання послуг, що становлять загальний економічний інтерес, відповідно до частини четвертої статті 263 Угоди, а також вимог, що містяться в додатку до Регламенту (ЄС) № 1370/2007 Європейського Парламенту і Ради від 23 жовтня 2007 року про громадські послуги з перевезення пасажирів залізницею та автомобільними шляхами.

4) Надавач державної допомоги зобов'язаний проінформувати Антимонопольний комітет України про виконання зобов'язань, викладених у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, протягом шести місяців із дня оприлюднення рішення Антимонопольним комітетом України.

Відповідно до статті 13 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», якщо за результатами проведеної перевірки встановлено, що неналежне використання державної допомоги призвело до надання незаконної державної допомоги, Уповноважений орган здійснює розгляд справи про державну допомогу відповідно до статей 11, 12 і 14 цього Закону.

Відповідно до частини десятої статті 11 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» Антимонопольний комітет України може відкликати прийняте ним рішення, якщо воно прийнято на підставі недостовірної інформації, що призвело до прийняття необґрунтованого рішення, та прийняти нове рішення у порядку, встановленому цією статтею.

Голова Комітету

Ю. ТЕРЕНТЬЄВ